

บทที่ 5

เอเปก

(APEC: Asia-Pacific Economic Cooperation)

เอเปก (Asia-Pacific Economic Cooperation: APEC) หรือความร่วมมือทางเศรษฐกิจเอเชีย-แปซิฟิก ไม่ใช่การรวมกลุ่มทางการค้า แต่สนับสนุนการขยายตัวทางเศรษฐกิจการค้าของภูมิภาคและขยายความร่วมมือในสาขาเศรษฐกิจที่ประเทศสมาชิกเข้าร่วมกัน

5.1 ความเป็นมา

แนวความคิดในความร่วมมือทางเศรษฐกิจเอเชีย-แปซิฟิก ได้เริ่มมานานกว่า 20 ปี แต่ยังไม่ ประสบผลสำเร็จเป็นรูปธรรม จนกระทั่งต้นปี 2531 ออสเตรเลีย ได้ผลักดันเรื่องนี้อีกครั้งหนึ่ง เนื่องจากในช่วงนั้นการกีดกันทางการค้าในรูปของการรวมกลุ่มเศรษฐกิจในภูมิภาค (regional integration) มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น เช่น กลุ่ม EU NAFTA หรือ ASEAN ประกอบกับความยืดเยื้อจากการเจรจาการค้าหลายฝ่ายรอบอุรุกวัย ออสเตรเลียและสหรัฐอเมริกาต้องพึ่งพิงการค้าระหว่างประเทศสูง ออสเตรเลียเกรงว่าจะถูกโดดเดี่ยว จึงเสนอให้มีการจัดตั้ง APEC ขึ้น เพื่อคานอำนาจกับกลุ่มเศรษฐกิจอื่นๆ โดยเฉพาะประชาคมยุโรป ซึ่งมีแนวโน้มว่าเป็นกลุ่มเศรษฐกิจที่ปิดกั้นการค้าจากภายนอก โดยออสเตรเลียได้รับแรงสนับสนุนจากญี่ปุ่น ความร่วมมือทางเศรษฐกิจเอเชีย-แปซิฟิก หรือ เอเปก จึงประสบความสำเร็จและได้มีการประชุมรัฐมนตรีของประเทศต่างๆ ในภูมิภาครวม 12 ประเทศเป็นครั้งแรกในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2532 ณ กรุงแคนเบอร์รา ออสเตรเลีย

5.2 สมาชิกภาพ

พ.ศ. 2532 เอเปกมีสมาชิกเริ่มแรก 12 ประเทศ ได้แก่ อาเซียน 6 ประเทศ (บรูไน อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และไทย) สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น แคนาดา ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ และเกาหลีใต้ รวม 12 ประเทศ โดยเน้นแนวความคิดภูมิภาคนิยมแบบเปิด (open

regionalism) จะไม่มีการใช้นโยบายแบบเลือกปฏิบัติที่เป็นผลเสียต่อประเทศนอกกลุ่มและส่งเสริมการค้าพหุภาคี

พ.ศ. 2534 จีน ไต้หวันและฮ่องกง ได้เข้ามาเป็นสมาชิก(เป็น 15 ประเทศ) พ.ศ. 2536 เม็กซิโกและปาปัวนิวกินีเป็นสมาชิก รวมเป็น 17 ประเทศ และ พ.ศ. 2537 ซิลีเป็นสมาชิก รวม 18 ประเทศ หลังจากนั้นจะรับสมาชิกใหม่เป็นเวลา 3 ปี

พฤศจิกายน พ.ศ. 2541 รัสเซีย เวียดนาม และเปรู เป็นสมาชิก รวมมีสมาชิก 21 ประเทศ

นอกจากนั้น ยังมีอีกหลายประเทศที่แสดงความประสงค์จะเข้าเป็นสมาชิก เช่น อินเดีย ปากีสถาน มาเก๊า มองโกเลีย โคลัมเบีย และปานามา

5.3 วัตถุประสงค์

1. เพื่อสนับสนุนการขยายตัวทางเศรษฐกิจของภูมิภาคและของโลก
2. เพื่อพัฒนาและส่งเสริมระบบการค้าหลายฝ่าย
3. เพื่อลดอุปสรรคการค้าสินค้าและการค้าบริการ ตลอดจนการลงทุนระหว่างประเทศสมาชิก โดยให้สอดคล้องกับกฎของ GATT

ทั้งนี้ โดยผ่านความร่วมมือใน 3 ส่วน ได้แก่

1. การเปิดเสรีทางการค้าและการลงทุน (Trade and Investment Liberalization)
2. การอำนวยความสะดวกด้านการค้าและการลงทุน (Trade and Investment Facilitation)
3. ความร่วมมือทางเศรษฐกิจและวิชาการ (Economic and Technical Cooperation : ECOTECH)

5.4 แนวทางการดำเนินงานของเอเปก

5.4.1 กลไกการดำเนินงาน

เอเปกมีสำนักเลขาธิการที่สิงคโปร์ และประเทศสมาชิกหมุนเวียนกันเป็นเจ้าภาพจัดประชุมระดับรัฐมนตรีเป็นประจำทุกปี ซึ่งได้ประชุมไปแล้วรวม 6 ครั้ง ประเทศไทยเป็นเจ้าภาพจัดประชุมครั้งที่ 4 เดือนกันยายน พ.ศ. 2535 ณ กรุงเทพฯ สหรัฐฯ เป็น

เจ้าภาพจัดการประชุมรัฐมนตรีครั้งที่ 5 พร้อมการประชุมด้านเศรษฐกิจของผู้นำเอเปกครั้งแรก เมื่อเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2536 ณ นครซีแอตเติล มลรัฐวอชิงตัน สหรัฐอเมริกา และ อินโดนีเซีย เป็นเจ้าภาพจัดการประชุมรัฐมนตรีครั้งที่ 6 ณ เมืองโบกอร์ ประเทศอินโดนีเซีย ใน พ.ศ. 2537

5.4.2 ความร่วมมือทางด้านการเศรษฐกิจ

กำหนดแนวทางความร่วมมือในด้านการแลกเปลี่ยนข้อมูล ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับ นโยบายและแนวโน้มด้านเศรษฐกิจ การค้า ตลอดจนความร่วมมือในโครงการเศรษฐกิจต่างๆ ปัจจุบันเอเปก มีโครงการความร่วมมือทางเศรษฐกิจรวมทั้งสิ้น 10 โครงการ ได้แก่

- โครงการทบทวนข้อมูลด้านการค้าและการลงทุน เพื่อปรับฐานข้อมูลด้านการค้าสินค้าการบริการและการลงทุนระหว่างประเทศเอเปกให้ใกล้เคียงกันและใช้ประโยชน์จากข้อมูลเหล่านี้ในการศึกษาทิศทางเศรษฐกิจการค้าของภูมิภาค

- โครงการส่งเสริมการค้าเพื่อส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศในเอเชีย-แปซิฟิก
- โครงการการลงทุนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอุตสาหกรรม เพื่อจัดตั้งเครือข่ายข้อมูลด้านการลงทุนและการถ่ายทอดเทคโนโลยีในภูมิภาค
- โครงการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนบุคลากรและส่งเสริมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีความชำนาญเฉพาะด้าน
- โครงการอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเล เพื่อศึกษาและหาช่องทางในการร่วมมือและประสานงานการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมทางทะเล
- โครงการความร่วมมือด้านพลังงาน เพื่อหารือและวางแผนงานด้านพลังงาน เพื่อให้มีการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพและประหยัด
- โครงการโทรคมนาคม เพื่อส่งเสริมความร่วมมือด้านโทรคมนาคมระหว่างประเทศ
- โครงการขนส่ง ประสานงานในด้านข้อมูล การจัดทำมาตรฐานข้อมูล และเอกสารที่ใช้ในการขนส่ง
- โครงการประมง เพื่อพัฒนาความร่วมมือด้านเศรษฐกิจการประมงระหว่างรัฐชายฝั่งกับรัฐชายฝั่งอื่นๆ
- โครงการท่องเที่ยว เพื่อส่งเสริมความร่วมมือในด้านการท่องเที่ยวระหว่างประเทศเอเปก

5.4.3 การเปิดการค้าเสรีในภูมิภาค

วัตถุประสงค์ของการเปิดการค้าเสรีในภูมิภาค เพื่อส่งเสริมและขยายการค้าระหว่างประเทศสมาชิก เอเปกได้จัดตั้งกลุ่มไม่เป็นทางการว่าด้วยการเปิดการค้าเสรีในภูมิภาค (Informal Group on Regional Trade Liberalization: RTL) เพื่อศึกษาและพิจารณาการขยาย การค้าในภูมิภาคทั้งในระยะสั้นและระยะยาว โดยได้มีแผนการดำเนินงานดังนี้

ระยะสั้น

- ศึกษาความเป็นไปได้เพื่อจัดตั้งฐานข้อมูล (electronic database) ทางด้านภาษีศุลกากร
- สำรวจความเป็นไปได้ในการปรับประสานวิธีการปฏิบัติทางด้านศุลกากรให้เป็นแนวเดียวกัน (harmonies) โดยคำนึงถึงการดำเนินงานของ Customs Cooperation Council (CCC) ด้วย
- ให้แต่ละประเทศแจ้งปัญหา อุปสรรคทางการค้าที่มีใช้ภาษีศุลกากรที่เกิดขึ้นจากระเบียบบริหารของทางที่ประสบในการส่งออกไปยังประเทศสมาชิก เอเปก และหารือถึงวิธีการที่จะลดอุปสรรคดังกล่าว เพื่อเสนอต่อที่ประชุมรัฐมนตรีครั้งที่ 5
- สำรวจเพื่อจัดทำคู่มือเกี่ยวกับขั้นตอนและกฎระเบียบทางด้านการลงทุนของประเทศสมาชิก และเสนอต่อที่ประชุมรัฐมนตรีครั้งที่ 5
- การปรับประสานกฎเกณฑ์มาตรฐานสินค้าที่ใช้อยู่ในภูมิภาคเอเปก เพื่อให้มาตรฐานต่างๆ มีความสอดคล้องกัน และไม่เป็นอุปสรรคต่อการค้า

ระยะยาว

- จัดตั้งกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ (Eminent Persons Group: EPG) เพื่อศึกษาให้เห็นถึง มโนทัศน์ทางการค้าของภูมิภาคใน ค.ศ. 2000 พร้อมทั้งชี้ประเด็นปัญหาในการขจัดและ/หรือลดอุปสรรคทางการค้าสินค้า การค้าบริการ และการลงทุนในแนวทางที่สอดคล้องกับเกดตต์ และเสนอรายงานเบื้องต้นต่อที่ประชุมรัฐมนตรีเอเปก ครั้งที่ 5 ใน พ.ศ. 2536

ในการประชุมรัฐมนตรีเอเปกครั้งที่ 5 ระหว่างวันที่ 17-19 พฤศจิกายน พ.ศ. 2536 ณ นครซีแอตเติล ประเทศสหรัฐอเมริกา ที่ประชุมได้พิจารณาข้อเสนอของ EPG ในด้านการเปิดเสรีทางการค้าและการลงทุนในภูมิภาค และมีมติมอบให้ผู้ทรงคุณวุฒิเสนอ

รายละเอียดเพิ่มเติมเพื่อเสนอต่อการประชุมรัฐมนตรีครั้งที่ 6 และการประชุมระดับผู้นำเอเปก ครั้งที่ 2 ใน พ.ศ. 2537 ณ ประเทศอินโดนีเซีย และในการประชุมผู้นำเอเปกครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน พ.ศ. 2537 ณ เมืองโบเกอร์ ประเทศอินโดนีเซีย ที่ประชุมได้มีข้อตกลงที่จะให้มีการเปิดเสรีด้านการค้าของเอเปก โดยกำหนดเป้าหมายให้ประเทศสมาชิกที่พัฒนาแล้ว เปิดเสรีภายใน ค.ศ. 2010 และประเทศสมาชิกที่กำลังพัฒนาเปิดเสรีภายใน ค.ศ. 2020

5.5 ผลกระทบต่อไทย

การเข้าร่วมในเอเปกของประเทศไทย อาจจะมีผลดีและผลเสีย ดังนี้

ผลดี

1. การเข้าไปมีส่วนในกลุ่มเศรษฐกิจที่มีประเทศมหาอำนาจทางเศรษฐกิจถึง 2 ประเทศเป็นสมาชิก ได้แก่ ญี่ปุ่นและสหรัฐอเมริกา จะเป็นการเสริมสร้างพลังทางเศรษฐกิจให้แก่ประเทศไทย เนื่องจากประเทศต่างๆ ในโลกกำลังรวมตัวเป็นกลุ่มเพื่อปกป้องและรักษาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและการค้าของประเทศ

2. ด้านการค้าและการลงทุน ประเทศสมาชิกเอเปกเป็นคู่ค้าที่สำคัญของไทย (มูลค่าการค้าระหว่างประเทศกับเอเปกมีสัดส่วนประมาณร้อยละ 66 ของมูลค่าการค้ารวมของไทย) และเข้ามาลงทุนในประเทศไทยมากที่สุด (ประมาณร้อยละ 75 ของมูลค่าการลงทุนจากต่างประเทศทั้งหมด) ความร่วมมือในโครงการเศรษฐกิจต่างๆ ภายในกลุ่มเอเปกจะทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร ระหว่างกันซึ่งจะเป็นช่องทางของการส่งเสริมความสัมพันธ์และเพิ่มพูนโอกาสทางการค้าและการลงทุนให้ขยายตัวมากขึ้น

3. เอเปกมีจำนวนประชากรมากถึงร้อยละ 40 ของประชากรโลก ปริมาณการค้าระหว่างกันคิดเป็นร้อยละ 40 ของการค้ารวมของโลก ประกอบกับภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกเป็นภูมิภาคที่มีพลวัตของการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่สูงที่สุดในโลก การเข้าร่วมในเอเปกจะช่วยขยายตลาด การส่งออกสินค้า และบริการของไทยไปยังประเทศเหล่านี้

4. เอเปกจะเป็นเวทีสำหรับการหารือเพื่อหาทางลดอุปสรรคต่างๆ ซึ่งกีดขวางการขยายความสัมพันธ์ดังกล่าว ซึ่งจะช่วยลดความกดดันจากการใช้มาตรการฝ่ายเดียวภายใต้การเจรจาสองฝ่ายกับประเทศมหาอำนาจเช่นที่ไทยประสบอยู่

5. การเข้าร่วมในเอเปก จะเปิดโอกาสให้สามารถรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีจากประเทศสมาชิกที่มีความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี รวมทั้งการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทรัพยากร

มนุษย์ของประเทศสมาชิก ตลอดจนความร่วมมือในการพัฒนาปัจจัยพื้นฐานทางด้าน
โทรคมนาคม การขนส่ง และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ

ผลเสีย

1. การเข้าร่วมในกลุ่มเอเปกซึ่งมีประเทศสมาชิกที่มีอำนาจทางเศรษฐกิจและการเมือง
แตกต่างกันมาก ความร่วมมือดังกล่าวอาจเอื้อประโยชน์ต่อประเทศที่มีอำนาจทางเศรษฐกิจ
และการเมืองมากกว่าประเทศเล็กๆ เช่น ประเทศไทย และอาเซียนอื่นๆ จึงอาจถูกกลุ่ม
ประเทศพัฒนาแล้วกดดันให้ยอมรับในบางเรื่องที่ยังไม่มีความพร้อม

ดังนั้น หากจะให้เอื้อประโยชน์ต่อเศรษฐกิจและการค้าของประเทศไทยได้อย่าง
เต็มที่แล้วอาเซียนจะต้องเตรียมพร้อมและรวมพลังต่อรองกับประเทศสมาชิกอื่นๆ ด้วย

2. การเปิดเสรีในภูมิภาค อาจจะทำให้ประเทศพัฒนาแล้วใช้เป็นช่องทางในการ
เจรจาเพื่อขอให้ประเทศกำลังพัฒนาต้องเปิดตลาดของตนมากขึ้น ฉะนั้น ประเทศไทยจะต้อง
ระวังไม่ให้มีการสร้างข้อผูกพัน หรือเงื่อนไขสำหรับการเปิดการค้าเสรีมากกว่าที่ตกลงในการ
เจรจาการค้ารอบอุรุกวัย

5.6 ผลการดำเนินงานของเอเปก

เอเปก มีสำนักงานสาขาที่สิงคโปร์ และประเทศสมาชิกหมุนเวียนกันเป็นเจ้าภาพจัด
ประชุมระดับรัฐมนตรีทุกปี ประเทศไทยเป็นเจ้าภาพจัดประชุม ครั้งที่ 4 เดือนกันยายน พ.ศ.
2535 กรุงเทพฯ

พ.ศ. 2536 เอเปกประชุมครั้งที่ 5 ที่ Blake Island สหรัฐอเมริกา และเริ่มประชุมด้าน
เศรษฐกิจของผู้นำเอเปกเป็นครั้งแรก

พ.ศ. 2537 ประชุมผู้นำเศรษฐกิจครั้งที่ 2 ที่เมืองโบเกอร์ อินโดนีเซีย ที่ประชุมเห็น
พ้องร่วมกันในปฏิญญาโบเกอร์ (The Bogor Declaration) กำหนดเป้าหมายการค้าที่เปิดและ
เสรี (fee and open trade) ของเอเปกภายใน พ.ศ. 2553 (ค.ศ. 2010) สำหรับประเทศพัฒนา
แล้วและ พ.ศ. 2563 (ค.ศ. 2020) สำหรับประเทศกำลังพัฒนา ยกเว้น ซิลี ฟิลิปปินส์ และ
ปาปัวนิวกินี

พ.ศ. 2538 ประชุมผู้นำเศรษฐกิจครั้งที่ 3 ที่นครโอซากา ญี่ปุ่น ที่ประชุมได้รับรอง
แผนปฏิบัติการโอซากา (Osaka Action Agenda) โดยแผนแบ่งเป็น 2 ส่วนคือ ส่วนที่ 1 การ
เปิดเสรีและส่วนที่สอง ECOTECH

พ.ศ. 2539 ประชุมผู้นำเศรษฐกิจครั้งที่ 4 ที่อ่าวซูบิก สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ ที่ประชุมรับรองแผนปฏิบัติการมะนิลา (The Manila Action Plan for APEC: MAPA) เป็นการรวบรวมแผนงานทั้งหมดของเอเปก ทางด้านการเปิดเสรีและอำนวยความสะดวกด้านการค้าและการลงทุน และ ECOTECH เพื่อให้เป็นตามแผนปฏิบัติการโอซากา และผลักดันให้มีการปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมมากขึ้นสำหรับการประชุมผู้นำเศรษฐกิจเอเปก พ.ศ. 2541 ที่มาเลเซีย

พ.ศ. 2540 ประชุมผู้นำเศรษฐกิจครั้งที่ 5 ที่นครแวนคูเวอร์ แคนาดา ประเด็นสำคัญจากการประชุมครั้งที่ 5 มีดังนี้

1. ข้อเสนอเปิดเสรีรายสาขาล่วงหน้าตามความสมัครใจ (Early Voluntary Sector Liberalization: EVSL) (ซึ่งอาจกระทำโดยการลดภาษี หรือ/และมาตรการที่มีใช้ภาษี อุปสรรคทางการค้าอื่นๆ การอำนวยความสะดวก หรือ/และ ECOTECH) ก่อนกำหนดเวลา ค.ศ. 2010/2020 สำหรับประเทศพัฒนาแล้ว/ประเทศกำลังพัฒนา

สาขาที่จะเปิดเสรีล่วงหน้ามี 9 สาขาได้แก่ สินค้าและบริหารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ปลา และผลิตภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์ผลไม้ อุปกรณ์และเครื่องมือแพทย์ ผลิตภัณฑ์และบริการที่เกี่ยวข้องกับพลังงาน ของเด็กเล่น อัญชลีและเครื่องประดับ เคมีภัณฑ์ และสินค้าโทรคมนาคม และอีก 6 สาขาที่จะเปิดดำเนินการในขั้นต่อไปคือ ยางและยางสังเคราะห์ เมล็ดพืชน้ำมัน ผลิตภัณฑ์อาหาร ปุ๋ย รถยนต์ และอากาศยาน

2. การรับสมาชิกใหม่ของเอเปก พ.ศ. 2541 จะคัดเลือกสมาชิกที่จะรับจากที่สมัครไว้ทั้งหมด 11 ราย และ พ.ศ. 2542 ประเทศเหล่านั้นจะเป็นสมาชิกเต็มตัว โดยสมาชิกใหม่ต้องมีที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ในเอเชีย-แปซิฟิก และมีความสัมพันธ์ในเชิงเศรษฐกิจอย่างกว้างขวางกับสมาชิก เอเปกยอมรับหลักการและวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้ในปฏิญญาต่างๆ ของเอเปก

ในการประชุมเดือนพฤศจิกายน 2541 เอเปกได้รับเพิ่มใหม่อีก 3 ประเทศ (จากเดิม 18 ประเทศ) คือ เปรู รัสเซีย และเวียดนาม รวมสมาชิกมี 21 ประเทศ หรือ 21 เขตเศรษฐกิจ การประชุมจะเน้นไป 4 ประเด็นหลักคือ

1. การสร้างเสถียรภาพทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ
2. การเดินทางเปิดเสรีด้านการค้าและการลงทุน
3. การส่งเสริมความร่วมมือทางเศรษฐกิจและเทคโนโลยี
4. การเนรกรอบการทำงานสำหรับ อี-คอมเมิร์ซ

5.7 การประชุมเอเปกครั้งที่ 11 กรุงเทพมหานคร

ในวันที่ 17-18 ตุลาคม 2546 ประเทศไทยได้เป็นเจ้าภาพจัดประชุมเอเปกครั้งที่ 11 โดย นายอดิศักดิ์ โพธารามิก รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ ทำหน้าที่ประธานร่วมกับ นายสุรเกียรติ์ เสถียรไทย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างประเทศ ในการประชุมรัฐมนตรีเอเปก ครั้งที่ 15 ระหว่างวันที่ 17-18 ตุลาคม ศกนี้ ณ กรุงเทพฯ ประเทศไทย โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศและรัฐมนตรีที่รับผิดชอบด้านการค้าของสมาชิกเอเปกรวม 21 เขตเศรษฐกิจเข้าร่วมประชุม

การหารือในการประชุมดังกล่าว ได้ยึดตามหัวข้อหลัก (Theme) ของการประชุมเอเปกปีนี้ คือ “โลกแห่งความแตกต่าง หันส่วนเพื่ออนาคต” โดยมีประเด็นในด้านเศรษฐกิจและการค้า สรุปได้ดังนี้

1. การเสริมสร้างระบบการค้าพหุภาคี

1.1 การหารือเรื่อง WTO ถือเป็นหัวใจสำคัญของการประชุมครั้งนี้ เพื่อพิจารณาว่า หลังจากการประชุมระดับรัฐมนตรีที่แคนคูนล้มเหลว เอเปกจะช่วยผลักดันการเจรจารอบโดฮาให้คืบหน้าและประสบความสำเร็จได้อย่างไร

1.2 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ได้ย่ำว่ารัฐมนตรีการค้าเอเปกที่ขอนแก่นเมื่อเดือนมิถุนายน 2546 ได้เคยประกาศว่าจะให้ความร่วมมือเป็นน้ำหนึ่งอันเดียวกันที่จะทำให้การประชุมที่แคนคูนสำเร็จ ดังนั้น เมื่อการประชุมที่แคนคูนไม่สำเร็จ เอเปกจึงจะต้องพิจารณาว่าสมาชิกเอเปก 21 ประเทศจะร่วมมือกันผลักดันให้การเจรจาคืบหน้าต่อไปและประสบความสำเร็จได้อย่างไร โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์เห็นว่าการเจรจาที่แคนคูนมีความคืบหน้าไปมากแล้ว แต่มีปัญหาด้านเทคนิคจึงทำให้การประชุมไม่ประสบความสำเร็จ ดังนั้น จึงควรกลับมาเจรจากันใหม่โดยสานต่องานที่ได้ทำไปแล้ว

1.3 สมาชิกทุกประเทศให้ความสำคัญต่อ WTO และเห็นพ้องกันว่าผู้นำเอเปกควรส่งสัญญาณที่ชัดเจนให้โลกรู้ว่าเอเปกจะร่วมมือกันอย่างสร้างสรรค์ที่จะผลักดันให้การเจรจารอบโดฮาคืบหน้าต่อไป โดยใช้เอกสารที่นาย Debez จัดทำขึ้นเมื่อวันที่ 13 กันยายน 2546 ซึ่งรวบรวมความเห็นของสมาชิกเป็นพื้นฐานในการเจรจาต่อไป เนื่องจากในเอกสารดังกล่าว มีหลายเรื่องที่มีความคืบหน้าจนเกือบได้รับการยอมรับจากสมาชิกแล้ว เช่น เรื่องการเปิดเสรีสินค้าเกษตร อย่างไรก็ตาม เอเปกจะต้องแสดงความเป็นผู้นำทางการเมืองและแสดงความยืดหยุ่น เพื่อขจัดความขัดแย้งให้น้อยลงและสามารถหาข้อสรุปในเรื่องสำคัญๆ ได้

1.4 ที่ประชุมเห็นว่าการประชุมที่แคนคูนิได้ล้มเหลวเพียงแต่หยุดชะงักไปชั่วคราวเท่านั้น ดังนั้น จึงควรนำประสบการณ์ที่ได้จากการประชุมที่แคนคูมาใช้เป็นบทเรียนเพื่อให้สามารถผลักดันการเจรจาให้คืบหน้าต่อไปจนประสบผลสำเร็จได้ โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์เห็นว่า เพื่อให้การเจรจาชั้นต่อไปประสบความสำเร็จ องค์การการค้าโลกควรเปลี่ยนแปลงรูปแบบการประชุมให้มีบรรยากาศที่ผ่อนคลายมากขึ้น เช่นเดียวกับวิธีการของเอเปก ซึ่งใช้ได้ผลและได้รับความร่วมมือจากสมาชิกเป็นอย่างดี โดยเฉพาะการดำเนินการในเรื่องการอำนวยความสะดวกทางการค้า เป็นต้น

2. การเปิดเสรีและอำนวยความสะดวกทางการค้าและการลงทุน

2.1 Pathfinder ในการดำเนินงานของสมาชิกด้านการเปิดเสรีและอำนวยความสะดวกทางการค้าและการลงทุนสู่เป้าหมายโบกอร์ ที่ประชุมเน้นย้ำความสำคัญของโครงการนำร่องโดยสมาชิกที่มีความพร้อม (Pathfinder Initiatives) โดยต้องมีการปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพ และส่งเสริมให้สมาชิกเข้าร่วมในโครงการ Pathfinder เรื่องต่างๆ มากขึ้น ปัจจุบันมี Pathfinder ที่เกี่ยวข้องกับการค้ารวม 7 โครงการ ได้แก่

- การแจ้งข้อมูลผู้โดยสารล่วงหน้าเพื่อตรวจสอบด้านความปลอดภัย
- การปรับปรุงระบบพิธีการศุลกากรให้ง่ายขึ้น
- การออกไปรับรองสุขอนามัยทางอิเล็กทรอนิกส์
- การออกไปรับรองแหล่งกำเนิดสินค้าทางอิเล็กทรอนิกส์
- ความตกลงการยอมรับร่วมสินค้าอุปกรณ์ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์
- นโยบายเอเปกด้านการค้าและเศรษฐกิจดิจิทัล
- ความตกลงการยอมรับร่วมสินค้าอาหารรายสาขา

หลังจากการประชุมรัฐมนตรีการค้าเอเปก ที่ จ.ขอนแก่น สมาชิกได้ร่วมมือกันทำให้โครงการ Pathfinder ข้างต้นมีความคืบหน้า สำหรับข้อเสนอไทยในเรื่อง Sectoral Food MRA Pathfinder ที่จะลดปัญหาอุปสรรคทางการค้าสำหรับสินค้ากลุ่มอาหาร โดยกำหนดวิธีตรวจสอบมาตรฐานอาหารที่เป็นที่ยอมรับร่วมกันระหว่างสมาชิกเพื่อลดความซ้ำซ้อนในการตรวจสอบ ขณะนี้มี 4 สมาชิกเข้าร่วมโครงการนี้แล้ว ได้แก่ มาเลเซีย สิงคโปร์ ไทย เวียดนาม และออสเตรเลีย แสดงความสนใจแนวทางดำเนินงานต่อไปคือ 1) กำหนดสาขาสินค้าอาหารในการจัดทำ MRA 2) การแจ้งรายชื่อหน่วยงานที่รับผิดชอบเรื่อง Sectoral Food MRA ของสมาชิกที่เข้าร่วมโครงการ รวมทั้งระบุหน่วยงานหลักในการเจรจา เพื่อให้สามารถเริ่ม

ดำเนินการเจรจาและกำหนดมาตรฐาน/วิธีการทำงานในรายละเอียดร่วมกัน เพื่อสามารถปฏิบัติได้โดยเร็วและรายงานผลต่อที่ประชุมรัฐมนตรีเอเปกในปีหน้า ที่ประเทศชิลี นอกจากนี้ ผู้แทนไทยได้รายงานให้ที่ประชุมทราบถึงสถานะปัจจุบันในการเจรจาและจัดทำความร่วมมือในลักษณะดังกล่าวของไทยกับสมาชิกเอเปกต่างๆ เช่น

- แคนาดา ในเรื่อง ระบบการควบคุมตรวจสอบสินค้าสัตว์น้ำและผลิตภัณฑ์
- จีน ในเรื่องข้อกำหนดด้านการกักกันและสุขอนามัยสำหรับตะพานน้ำส่งออก จากไทยไปจีน และเรื่องการนำเข้าลำไยของไทย
- สิงคโปร์ ในเรื่องการส่งออกเนื้อสุกรสุกจากไทยไปสิงคโปร์
- เวียดนาม ในเรื่องความตกลงว่าด้วยสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช ซึ่งกำลังเจรจาอยู่ เป็นต้น

เวียดนามยังได้เสนอให้สมาชิกเอเปกแลกเปลี่ยนข้อมูลและมาตรฐานอาหารระหว่างกันด้วย สำหรับ Digital Economy Pathfinder initiative นั้น ที่ประชุมได้รับรองแผนงาน Next Steps สำหรับ Pathfinder Statement to Implement APEC Policies on Trade and the Digital Economy ที่ผู้นำเอเปกประกาศในปี 2002 ในความร่วมมือของสมาชิกที่จะพยายามลดอุปสรรคทางการค้าสินค้า IT และบริการที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการให้ความคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา และยินดีที่ชิลีจะเข้าร่วมใน Pathfinder ดังกล่าว

ที่ประชุมเล็งเห็นความสำคัญของการขยายเวลาการยกเว้นการเก็บภาษีศุลกากรสำหรับสินค้าผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (electronic transmissions) ชั่วคราวเป็นระยะๆ (สหรัฐฯ ได้เสนอให้ยกเว้นการเก็บภาษีศุลกากรดังกล่าวเป็นการถาวร) และได้มอบให้เจ้าหน้าที่อาวุโสไปหารือ/พิจารณาขยายรายการสินค้าเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อลด/เลิกภาษีศุลกากร ตลอดจนข้อเสนอ Future Work ซึ่งประกอบด้วยทางเลือกด้านเทคโนโลยี การไม่เลือกปฏิบัติในการค้าสินค้าดิจิทัล และ Digital Piracy Initiative

นอกจากนี้ ที่ประชุมรัฐมนตรีเห็นความสำคัญของการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาที่มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับกฎหมายภายในประเทศและความตกลงสากล จึงให้มีการดำเนินงานภายใต้ Digital Piracy Initiative ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อปราบปรามการผลิตนำเข้าส่งออก และจัดจำหน่ายแผ่นซีดีที่ไม่ถูกกฎหมายต่อไป ในการนี้ รัฐมนตรีของสมาชิกที่ร่วมใน Pathfinder นี้ได้รับรองเอกสาร Effective Practices for Regulations Related to Optical Disc Production และรับทราบรายงานเบื้องต้นเรื่อง Enforcement Best Practices in

APEC Economies to Combat Optical Disk Piracy ที่คาดว่าจะเสร็จสมบูรณ์ทันการประชุมรัฐมนตรีการค้าเอเปก ปี 2004 ที่ประชุมยังได้สนับสนุนให้มีการจัดทำโครงการเพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถ เพื่อช่วยให้สมาชิกกำลังพัฒนาสามารถได้รับประโยชน์จากการค้าดิจิทัลอย่างเต็มที่

2.2 Trade Facilitation สมาชิกร่วมมือกันอย่างเต็มที่ในการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการของเอเปกด้านการอำนวยความสะดวกทางการค้า (Trade Facilitation Action Plan) เพื่อลดต้นทุนในการทำธุรกิจร้อยละ 5 ภายในปี 2549 โดยเน้นแผนงาน 4 ด้าน ได้แก่

- การเคลื่อนย้ายสินค้าให้สะดวกขึ้น ค่าใช้จ่ายลดลง
- ปรับปรุงมาตรฐานสินค้าให้เป็นแนวทางเดียวกัน
- ให้ความสะดวกในการเดินทางของนักธุรกิจ
- ส่งเสริมการใช้พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ให้เพิ่มมากขึ้น

ที่ประชุมเห็นว่า สมาชิกควรเน้นการปฏิบัติให้เกิดผลในการลดค่าใช้จ่ายได้จริง ๆ และสนับสนุนให้ภาคธุรกิจมีบทบาทในการให้ข้อเสนอแนะมาตรการต่าง ๆ ที่จะลดค่าใช้จ่ายให้เกิดผลเป็นรูปธรรม นอกจากนี้ สมาชิกได้เริ่มพื้นฐานในการคำนวณว่าจะวัดค่าใช้จ่ายที่ลดลงอย่างไร เช่น วัดเวลาที่ลดลงในการตรวจสอบปล่อยสินค้าทางศุลกากร เป็นต้น สมาชิกตกลงจะร่วมมือกันในเรื่องนี้อย่างเต็มที่ต่อไป รวมทั้งการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ที่เป็น Best Practices และมีโครงการ Capacity Building เพื่อช่วยเหลือสมาชิกกำลังพัฒนาในการดำเนินการในด้านต่าง ๆ

สหรัฐฯ เสนอให้เอเปกนำประสบการณ์ความร่วมมือในเรื่อง Trade Facilitation ไปพูดที่เจนีวาให้ผู้แทนของประเทศในภูมิภาคแอฟริกาและแคริบเบียนฟัง เพื่อสร้างความเข้าใจและแรงสนับสนุนการเจรจาเรื่อง Trade Facilitation ในกรอบ WTO

ปีนี้ สิงคโปร์และปาปัวนิวกินีได้ประกาศเข้าร่วมโครงการบัตรเดินทางธุรกิจของเอเปก (APEC Business Travel Card) ทำให้ขณะนี้สมาชิกเข้าร่วมโครงการแล้ว 16 ประเทศ (สมาชิกที่ยังไม่เข้าร่วม ได้แก่ สหรัฐฯ แคนาดา เม็กซิโก รัสเซีย และเวียดนาม)

จีนเห็นว่าความร่วมมือเพื่อลดค่าใช้จ่ายของการทำธุรกิจในภูมิภาคลงร้อยละ 5 จะเป็นประโยชน์อย่างมากต่อ SMEs และธุรกิจรายย่อย (Micro-enterprises) ซึ่งมีสัดส่วนกว่าร้อยละ 95 ของผู้ประกอบการทั้งหมดในภูมิภาค จึงควรเน้นการปฏิบัติในมาตรการที่เอื้อประโยชน์แก่ SMEs และ ธุรกิจรายย่อยให้สามารถเข้าถึงตลาดและเทคโนโลยีใหม่ๆ ได้ง่ายขึ้น ทั้งนี้ จีนมีแผนงานในเรื่องระบบท่าเรืออิเล็กทรอนิกส์ (e-port) และใช้ระบบตรวจสอบปล่อยสินค้า

อิเล็กทรอนิกส์ (e-clearance) สำหรับสินค้ากว่าร้อยละ 80 โดยที่เซี่ยงไฮ้ สามารถใช้ระบบนี้ในการตรวจปล่อยสินค้าทั้งหมดแล้ว

ญี่ปุ่นเสนอให้สมาชิกวัดเวลาที่ลดลงในการตรวจปล่อยสินค้า ญี่ปุ่นยังให้ความสำคัญกับแผนงานเปิดเสรีการลงทุน โดยปีนี้ได้สนับสนุนการจัดสัมมนาเรื่องการลงทุนที่ปักกิ่งและกรุงเทพฯ นอกจากนี้ ได้ส่งเสริมการปฏิรูปโครงสร้างและตั้งเป้าหมายที่จะเพิ่มการลงทุนเป็นสองเท่าใน 5 ปี พร้อมทั้งเชิญชวนให้ต่างชาติเข้าไปลงทุนในญี่ปุ่นให้มากขึ้น

เวียดนามเสนอให้มีการร่วมมือกันระหว่างสมาชิก เช่น สำนักเลขาธิการเอเปก อาจจัดทำข้อเสนอโครงการเพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถสำหรับมาตรการที่สมาชิกส่วนใหญ่เลือก

ชิลีเห็นว่า RTAs และ FTAs มีความสำคัญมากขึ้นต่อการเปิดเสรีทางการค้า และจะจัดให้มีการหารือแลกเปลี่ยนข้อมูลและประสบการณ์ของสมาชิกในเรื่องนี้ต่อไปในการประชุมเอเปกปีหน้า ที่ชิลี
